

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רלב

ערב שבת קודש
פרשת כי תישא
ט"ו באדר - שושן פורים - ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

פקודת יום

זוהי תכלית השלימות!

למה נפל בגורלם להיות "אחד בעיר ושנים במשפחה",
כדי להציל עיר או מדינה, להודיע שם אודות הקב"ה
ותורתו ומצוותיו... בה בשעה שהיה יכול להימצא
ב"ארץ טובה ורחבה", במקום שישנם שומרי תורה
ומצווה...

ועל זה אומרים לו: כיוון שזוהי שליחותו של הקב"ה,
שבחר בו שימלא שליחות זו דווקא בפינה רחוקה, הרי
זו היא תכלית השלימות שלו... ואדרבה - "לפום צערא
אגרא": כיוון שזוהי שליחות קשה יותר, הדורשת יגיעה
גדולה יותר - הרי בוודאי שה"אגרא" הוא גדול יותר.

(משיחת חג הפורים ה'תשכ"ח, תורת מנחם כרך נב עמ' 140-139)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

מרבין בשמחה' כיצד?

יה, כ"לט"י).
תפילת מנחה: בקריאת התורה בראש פרשת 'ויקהל', יש לשים לב להימנע מהבלעת אותיות בתיבות "בני | ישראל", וכן (בקריאה במבטא אשכנזי) לקרוא בניקוד הנכון כל אחת מהמילים: את, ואת, המופיעות שם לרוב (בפסוקים יא"ט), שבחלקן מנוקדת האל"ף בצירה ובחלקן בסגול, ושלא להחליף מזה לזה.

- 1) "ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ח".
- 2) "פסחים קטא. רמב"ם שם. טוש"ע או"ח ס' תקכ"ט ס"ב. שו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"ז" [שם פורט: הקטנים - נותן להם קליות ואגוזים (ובסהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד - פירות ומיני מתיקה, וראה נטעי גבריאל הל' יו"ט ח"ב פנ"ג הע' יז), והנשים - קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו, והאנשים... אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביין...].
- 3) ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391 (כולל ההערות שהובאו במרכאות).
- 4) כך מופיע תמיד שם הפרשה בכתורת בתורה: אור וכו' עד לקוטי שיחות וספרי השיחות תשמ"ז ז"ב, וזאת גם במקרים שבפנים השיחה משתמש הרבי בשם "כי תשא" ("כי" - כן הוא בסדר תפילות כל השנה שבסו"ס אהבה ברמב"ם. וראה לקוטי שיחות ח"ה עמ' 57 הערה 1) - ראה שה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תש"נ ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בלוח 'היום יום' (ובילקוטי כ"ס באנגלית לשנת תש"ג) נקראת הפרשה "כי תשא".
- 5) עליות 'שני' נמשכת עד סוף מעשה העגל, כיוון שבני לוי לא חטאו בעגל (כנה"ג ס' תכח, מג"א שם. והוא ע"ד המובא במשנ"ב ס' קלח ס"ק ה, מספר חסידים ס' תש"ע [לפנינו - ס' תשס"ח], שלא לקרוא לעיוור ר"ל בפרשת 'עוורת').
- 6) עצם המנהג הובא במג"א ס' תכח ס"ק ח בשם כנה"ג. אלה הקטעים שקוראים בקול נמוך: מ"ורא העם" עד "לגוי גדול" (לב,א"י), וחוזרים לקרוא ("ויחל משה... כרגיל, ושוב בקול נמוך מ"וישמע יהושע" עד "מהר חורב" (לב,י"ג,ג), וחוזרים לקרוא כרגיל - כן המנהג נפוץ, גם בין אנ"ש ובבית חיינו. הפרטים - מהרה"ח ר' יוסף יצחק שיח"ל אופן.
- 7) ספר המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

"...כל יהודי יוסיף בכל ענייני שמחה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לשמח אחרים (כידוע¹, ששלימות עניין השמחה היא דווקא יחד עם אחרים).
"ולכל לראש - עלידי הוספה בפיקודי ה' ישרים משמחי לב', לימוד התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות התורה. ו'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' - קיום המצוות בהידור.

"ועוד, וגם זה עיקר - שעלידי מרבין בשמחה' בתורה ומצוות, יתווסף גם ב'מרבין בשמחה' בפשטות, גם בעניינים הגשמיים ועלידיהם, כפי ההוראה עליפי השולחן-ערוך.

"הן לשמח את עצמו והן לשמח את זולתו, החל מבני-ביתו: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, וההורים - בפרט האב - יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים (על-פי טבע) כפסק השולחן-ערוך², וגם - להוסיף בלשמח יהודים אחרים שסביבו..."³

שבת-קודש פרשת תשא⁴ ט"ז באדר

* בקריאת פרשת העגל⁵ מנמיכים מעט את הקול⁶, אבל יש להקפיד שגם אז ויכל כל הציבור לשמוע את הקריאה היטב.

* יש לשים לב: המילה 'העלית' מופיעה פעמיים בפרשתנו: באמצע פרשת העגל (לב,ז), וב'פיוס' שאחריה (לג,א). בפעם הראשונה מנוקדת הלמ"ד בצירה ('העלִית'), ואילו בפעם השנייה - בחיריק ('העלִית').

הפטרה: מתחילים מ"וישלח אחאב" (מלכים א

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו באדר ה'תשע"ח - כ"ב באדר ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו באדר	הלכות איסורי מזבח פרק ב-ד.	הל' שבתת יו"ט פרק ח.	מל"ת צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.
ש"ק	ט"ז באדר	פרק ה-ז.	הל' חמץ ומצה... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ס. מל"ת ק. צח. מ"ע סב. מל"ת צט.
א'	י"ז באדר	הלכות מעשה הקרבנות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע סג. מל"ת קמו. מ"ע סד.
ב'	י"ח באדר	פרק ד-ו.	פרק ג.	מל"ת קלט. קיב. מ"ע סה.
ג'	י"ט באדר	פרק ז-ט.	פרק ד.	מ"ע פט. מל"ת קמה. קמח [בהוצאת קאפח: קמט].
ד'	כ' באדר	פרק י-יב.	פרק ה.	מ"ע סו. מל"ת קמו. מ"ע סז. מל"ת קב. קג. קלח.
ה'	כ"א באדר	פרק יג-טו.	פרק ו.	מל"ת קכד. מ"ע פח. פג. מל"ת קנה.
ו'	כ"ב באדר	פרק טז-יח.	פרק ז.	מ"ע פד. פה. מל"ת צ.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	צוה היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה						
ו', ט"ו באדר	4.56	4.09	6.15	8.59	11.53	12.23	5.38.7	6.03
ש"ק, ט"ז באדר	4.55	4.08	6.14	8.58	11.53	12.23	5.39.5	6.04
א', י"ז באדר	4.54	4.07	6.12	8.57	11.53	12.23	5.40.2	6.04
ב', י"ח באדר	4.52	4.05	6.11	8.57	11.53	12.23	5.41.0	6.05
ג', י"ט באדר	4.51	4.04	6.10	8.56	11.52	12.22	5.41.7	6.06
ד', כ' באדר	4.50	4.03	6.09	8.55	11.52	12.22	5.42.5	6.07
ה', כ"א באדר	4.49	4.02	6.07	8.54	11.52	12.22	5.43.2	6.07
ו', כ"ב באדר	4.48	4.00	6.06	8.54	11.52	12.22	5.43.9	6.08

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
תשא	5:02	6:15	5:17	6:17	5:07	6:16	5:20	6:18
ויקהל-פקודי / פרה	5:07	6:20	5:22	6:22	5:13	6:21	5:25	6:22

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

פרשת כי תישא

וירא את העגל ומחולות, ויחר אף משה וישלך מיזו את הלחות (לב, ט)

צריך ביאור: הרי הקב"ה הודיע למשה בהיותו בהר סיני שבני־ישראל עשו את העגל, ואם כן למה רק לאחר שראה את העגל ומחולות שכר את הלחות?
אלא כל זמן שהיה משה בהר, היה מופשט ומנותק מכל ענייני העולם ולא היה לו קשר עם העולם וענייניו. לכן עשיית העגל לא פגעה בו, אף שידע בבירור שבני־ישראל עשו עגל. רק לאחר שירד מן ההר וראה את העגל, 'נגע' בו הדבר, והשליך את הלחות.

(לקוטי שיחות כרך י, עמ' 171)

וראית את אחורי ופני לא יראו (לג, ב)

וראית את אחורי. הראהו קשר של תפילין (רש"י)

בזוהר לפרשתנו נאמר שרבי חייא ורבי יוסי עשו קשרים כדי לזכור את דברי התורה ששמעו.

ויש לבאר את הקשר הפנימי בין קשר וזיכרון:

על מאמר חז"ל "אדם עבר עבירה... מה יעשה ויחיה אם היה רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים" נאמר באגרת התשובה שזה "כמשל החבל הנפסק וחוזר וקושרו שמקום הקשר הוא כפול ומכופל". מכאן שחיזוק והכפלת השייכות לקדושה מכפרת על חטאים, כי כאשר הקשר חזק, אין חשש לשכחה, שהיא סיבת החטא. ומאחר ש'קשר' של קדושה ורוחניות מבטל את ה'קשר' והשייכות לסטרא־אחרא (מקור השכחה), בא לעולם נוהג לעשות קשר לזיכרון גם בענייני חולין והקשר מועיל לביטול השכחה.

(לקוטי שיחות כרך כא עמ' 236)

כי עם קשה ערף הוא וסלחת (לז, ט)

האם העובדה שישראל הם עם קשה עורף היא סיבה לסליחת עונותיהם?

אלא כוונת הכתוב היא: המידות הטובות שמאפיינות את בני־ישראל – רחמנות, בושה וגמילות חסדים – מצויות בהם בבחינת "קשה עורף", כלומר: בחיות ובתוקף רב, ולא רק כדי לצאת ידי־חובה. לכן ראויים הם ל"וסלחת".

(ספר השיחות ת"ש עמ' 176)

ושמרו בני־ישראל את השבת לעשות את השבת (לא, טז)

הכתוב מלמדנו שיש שתי בחינות בשבת:

הראשונה – "ושמרו בני־ישראל את השבת", היינו שקדושת השבת קיימת מצד עצמה, וצריכים רק לשמור עליה. על בחינה זו אמרו רז"ל (ביצה ז) "שבת מיקדשא וקיימא" (השבת – קדושתה קיימת). השנייה – "לעשות את השבת", שישראל "עושים" את השבת. כלומר, עלידי עבודתם הם 'ממשיכים' תוספת קדושה ביום השבת, יותר ממידת קדושתה מצד עצמה.

(ספר המאמרים ת"ש עמ' 81)

שמחה מסוגלת למגר את ה'נחש הקדמוני'

יהודי איננו יכול לעבור עבירה במזיד, אלמלא ה"נחש השיאיני", וזה בבחינות רוצח נפש בשגגה • התיקון כנגד נחש הקדמוני הן ש מצוות שחיובן תמידי, ומיוצגים בשש ערי המקלט • אי־אפשר לחזור לדבוק בקב"ה ללא שמחה, שכן רק היא יכולה להתגבר על זיכרון הניתוק מהקב"ה בזמן החטא • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מעמדם ומצבם אינם שייכים לעבודת התפלה כפי שדורשים רבותינו נשיאינו, כיון שחסרים אצלם ענינים הקודמים לזה, ולפעמים חסר אפילו בענינים עיקריים, כמו פירוש המלות (כבסיפור הנ"ל).

והמענה לזה – שישנה העבודה וההתבוננות (שהיא לא רק כללית, אלא גם פרטית, כמבואר בשער היחוד⁴ שצריך להיות עבודה והתבוננות באופן פרטי דוקא) שבכל דיבור – שהוא כח הפועל בנפעל שעל ידו נברא כל דבר, כמ"ש⁵ "בדבר הוי' שמים נעשו" – ישנו ה"אחד", ועבודתו של יהודי היא לזכור ולשמור בכל דבר שבא לידו את ה"אחד" שבו, כהפתגם של רבינו הזקן שנשמר ונזכר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, ונעשה הוראה שנוגעת לכל אחד מאתנו.

וסיפור הנ"ל הוא מופת חותך אשר גם הפשוטים בידיעה והשגה, הנה כאשר יתבוננו בהענין ד"זכור ושמור בדיבור אחד", יכולים להתפלל בהתבוננות זו עצמה ארבעים שנה רצופות,
– שזהו הזמן המספיק שיוכל להיות "קאי אדעתא דרבי"⁶ של רבותינו הנשיאים – ובאופן שיומשך לא רק בשבתות וימים־טובים,

א. באחת ההתועדויות של פורים¹, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבימי רבינו הזקן הי' חסיד אחד, איש פשוט ביותר (בדרגת ההשכלה), עד שספק אם ידע פירוש המלות במקומות הקשים שבתפלה, ומ"מ האריך בתפלה, ולא רק בשבת ויו"ט ר"ה ויוהכ"פ, אלא גם בימות החול, ולא רק בתפלת שחרית, אלא גם בתפלת מנחה ותפלת ערבית, וניכר הי' שתפלתו אינה מן השפה ולחוץ, אלא התפלל (כלשון חז"ל²) "עד מיצוי הנפש".

והחסידים התפלאו על זה: כיצד שייך הוא ("ווי קומט ער") לאריכות התפלה?! וכששאלוהו, ענה: אינני יודע... אבל שמעתי מהרבי (כוונתו לאדמו"ר הזקן): "זכור ושמור בדיבור אחד"³ – בכל דיבור צריך לזכור ולשמור את ה"אחד".

ובפתגם זה התפלל ארבעים שנה רצופות; ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשיחה: ביום ראשון, ביום שני ושלישי וכו', ועאכו"כ בשבת. ועל זה אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: "א' וואָרט באַ חסידים ווערט ניט פֿאַרפֿאַלן".

ב. וזהו גם המענה לאלו שטוענים שמצד

(1) תרצ"ו, אטוואצק ס"ו (סה"ש תרצ"ו ע' 127).

(2) ספרי ופרשי עה"פ ואתחנן ו, ה.

(3) מכילתא ופרשי יתרו כ, ח. ועוד.

(4) לאדמו"ר האמצעי פ"ד.

(5) תהלים לג, ו.

(6) ראה ע"ז, ה, רע"ב.

אלא גם ביום ראשון, יום שני ויום שלישי, וכל ימות החול, שיהיו חדורים בתפלה ("דורכגעדאוונטע טעג").

ג. ויש לקשר זה עם ימי הפורים:

ענין התפלה הוא – "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"⁷ – לחבר את העינים שלמטה עם אלקות, באופן של עלי' מלמטה למעלה, עד "השמימה" בתוספת ה"א, שזהו למעלה ממקיפים סתם;⁸

וב"סולם" זה הנה "מלאכי אלקים (לא רק) עולים (אלא גם) ויורדים" – שכל ההשפעות וההמשכות שלמעלה באות מ"השמימה" עד "ארצה", שזהו למטה מ"ארץ" סתם,⁹ ועד שנעשה כולא חד – שמגלים את ה"אחד" אפילו "מתחת לארץ" שלמטה מ"ארץ" סתם.

וזהו גם הענין של ימי הפורים – כמבואר בארוכה בחסידות¹⁰, שכל בני ישראל, "מנער ועד זקן טף ונשים"¹¹, עמדו בתנועה של מסירת-נפש, לא רק בר"ה ויוהכ"פ ובשבת ויו"ט, אלא במשך כל השנה כולה, והיינו, שבכל השינויים שיכולים להיות במשך חיי האדם, עמדו בתנועה של מסירת-נפש שלמעלה מטעם ודעת,

ועי"ז המשיכו ממקום שלמעלה מ"ארור המן" ו"ברוך מרדכי", שמשם יומשך למטה, באופן ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"¹². [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "דרכך אלקינו"].

* * *

ד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה חייב אינש לבסומי כפוריא.

* * *

(7) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

(8) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, רע"א.

(9) ראה תו"א מגילת אסתר צו, א. קכ, ד. ובכ"מ

(10) שם.

(11) אסתר ג, יג.

(12) שם ח, טז.

ה. דובר לעיל (ס"ה – במקור) אודות הציווי "עבדו את ה' בשמחה", שזהו ציווי תמידי, כיון שעבודת ה' היא מצוה תמידית, שהרי השינויים הם רק באופני העבודה, אם העבודה היא מצד אהבת המקום או מצד יראת המקום, אבל העבודה עצמה צריכה להיות תמיד.

וכמ"ש בהקדמת ספר החינוך שיש "ששה מצות שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו", ומוסיף: "סימנם שש¹³ ערי מקלט תהיינה לכם".

ו. וצריך להבין:

המספר ששה – מופיע כמ"פ בתורה. וא"כ, למה נקט הסימן בפסוק "שש ערי מקלט תהיינה לכם", שנאמר גבי "מכה נפש בשגגה"¹⁴, שזהו ענין של פורענות – הרי ה' יכול לבחור פסוק אחר שבו נזכר מספר ששה, ובפרט הפסוק "ששה משמותם על האבן האחת"¹⁵, שזהו"ע של קדושה הקשור עם המשכן ומקדש.

ומה גם שהשייכות דפסוק זה היא לא רק מצד המספר, אלא גם מצד הענין והמהות – שהרי ענין (המשכן, ובפרט) אבני האפוד הוא "זכרון לבני ישראל גו' לפני ה'¹⁶", "תמיד"¹⁷, וזהו גם כללות ענין התומ"צ, שע"י מילוי רצונו ית', משלימים את הכוונה שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁸, שזהו ענין המשכן, ענין תמידי.

ואעפ"כ, כשמדובר אודות הששה מצוות שחיובן תמידי, היינו, שבהם משתווים כל בני ישראל ("מנער ועד זקן טף ונשים") שכולם חייבים בהם בכל הזמנים ובכל המקומות – מקשרים זאת דוקא עם הענין ד"שש ערי מקלט תהיינה לכם" שענינם הוא תיקון על "מכה נפש בשגגה"!

ז. אך הענין הוא – שהיא הנותנת:

ובהקדמה – שבתומ"צ ישנם עינים הקשורים עם זמן מסויים ומקום מסויים, ובכללות –

(13) מסעי לה, יג.

(14) שם שם, טו.

(15) תצוה כח, יו"ד.

(16) שם, יב.

(17) שם, ל.

(18) ראה תנחומא בחוקותי ג, נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג,

ו. תניא רפ"ז. ובכ"מ.

עמ' 1258) הקשורה לתוכן הנ"ל:

ויהירצון שהדיבור בכל עינים אלו יבוא במעשה בפועל אצל כל-אחד ואחד מהשומעים – על-כל-פנים חלק עשירי ממה שדובר" והרבי הוסיף מיד: "ובאמת הייתי מרוצה גם אילו פחות מחלק עשירי מהמדובר לעיל היה בא למעשה בפועל – "משהו" על-כל-פנים!

מ"משהו" ל"משהו"!!

אבל היו פעמים שהרבי לא הסתפק ב"משהו": בביקורם של הרבנים הראשיים לארץ-הקודש בשנת תשד"מ הפטיר הרה"ג ר' אברהם שפירא (זצ"ל) כי הוא מקווה שלאור השיחה עם הרבי אודות לימוד פנימיות התורה וכו' יצא משהו בנוגע למעשה בפועל.

הגיב על-כך הרבי (בצל החכמה' עמ' 217):

אין כוונתי ל"משהו", כי אם לענין שלם, ענין שיכולים לברך עליו לא "ברכה ראשונה" (שהיא גם על "משהו"), אלא גם "ברכה אחרונה" – על דבר שיש בו שיעור דוקא.

כשהרה"ג ר' מרדכי אליהו (זצ"ל) ציין את דעת

הט"ז שעל משקה חריף מברכים ברכה אחרונה גם בפחות מכשיעור – השיב הרבי:

לדבר חריף יש תכונה מיוחדת – שהוא פועל ונרגש בכל המאכל, ולכן אינו בטל בדומה לדבר המעמיד, בריה, חתיכה הראויה להתכבד וכיוצא בהם. ולכן – סיכם הרבי – אם לימוד ה"משהו" דפנימיות התורה יהיה באופן שהדבר יהיה נרגש בכללות ההנהגה במשך כל היום – אזי אסתפק גם ב"משהו"!... אבל – כאמור – "משהו" זה צריך להיות חריף, דבר המעמיד, וחתיכה הראויה להתכבד – לא בהצנע לכת!

כשהאדמו"ר מבעלזא שליט"א נתבקש ע"י הרבי לספר אודות פעולותיו בארץ-ישראל הוא הפטיר: אנו רוצים (ומנסים) גם-כן לפעול משהו. הגיב הרבי: "מהו פשר הביטוי 'משהו'?"

לתגובת האדמו"ר מבעלזא שכמה שפועלים הרי זה מעט – הוסיף הרבי ואמר שאמנם, יש לשאוף לפעול הרבה, וציין את מאמר הז"ל "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים" לכל הפחות פעמיים ככה (כפליים), ובעיני טוב – כאשר מתווסף בכמות נוסף גם באיכות!

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת – לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הרבי ציין ב"א ניסן תשמ"ג (שם עמ' 1211): הלוואי היה ה"טוען" הנ"ל מדבר אודות ה"מבצעים" באותו יחס של כבוד והערצה כפי שמתייחס אליהם הגוי שפנו אליו ברחוב ושאלוהו אם הוא יהודי. ולגבי טענת "דברים בטלים" – הנה הטענה גופא היא בחינת "דברים בטלים"!!!

נתינת דולר לאינה יהודייה

בחנוכה תשל"ד כאשר הוחל ב"מבצע חנוכה" ביקש הרבי שיעניקו בשמו דמי חנוכה לחיילי צה"ל. הרבי מסר אז באמצעות ה"מזכירות" חבילת דולרים על-מנת לחלקם לאנשי הביטחון של "אל על" בנמלי התעופה ע"ש קנדי בניו יורק הרב יקותיאל ראפ (ז"ל) שהחל אז את פעילותו חילק לעובדים. אחת העובדות הפטירה שהיא אינה יהודייה ולכן לא צריכה לקחת. עמיתיה הישראלים לחצו עליה שגם היא תיקח והיא הושיטה את ידה. הרב ראפ נתן לה דולר, אך התלבט אם נהג כשורה.

כשחזר ל-770 סיפר עלי-כך למזכירו של הרבי בתוספת ההתלבטות אם היה אכן צריך לתת גם לגויה.

תגובת הרבי לסיפורו של המזכיר הייתה: אמור לו, שישנה גמרא (גיטין סא, א) מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום... ומענין לענין – מבצע תפילין: שנת תשכ"ח היתה השנה הראשונה ל"מבצע תפילין". הרב טוביה בלוי שיגר חוברת אודות תפילין שהוכנה ונשלחה לרבי או ל"מזכירות" וביום י"ג ניסן תשכ"ח כותב הרב חדקוב להרב בלוי:

"שלום וברכה!

"מצורף לזה מחזירים אנו לכם את הצעת החוברת מטעם צאגו"ח אודות תפילין שקבלנו מכם, יחד עם הערותיו של ר' ניסן ש' מאנגעל, שבקשנוהו להגי' את ההצעה הנ"ל. בברכת חג כשר ושמח "הרב ת.מ.א. חדקוב".

פסק דין בבחינת 'סנהדרין'

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ו ('שיחות' קודש'

תשל"ו כרך א' עמ' 442-443) ביקש הרבי ששבעים ושנים רבנים (בעלי סמיכה לרבנות) יפסקו שארץ ישראל שייכת לעם ישראל!

בהמשך לזה כתב הרה"ח ר' משה פינחס הכהן ז"ל כ"ץ לרבי ביום ה' י"א אדר ראשון תשל"ו (תשורה י"ד שבט תשע"ב עמ' 20):

"כ"ק אדמו"ר שליט"א.

"נמצא ברשותי ספר עשר צחצחות, ושם תולדות, אמרות, סיפורים מהרה"ק [מהרבנים הקדושים] תלמידי המגיד וכו', המחבר הוא הרב ישראל בערגער מבאקארעסט, נדפס בשנת תר"ע, בפיעטרקוב.

"וכותב שם בהקדמה אודות דודו הרב מוה"ר חיים מאיר זאב הארטמאן אב"ד שאמלויא והגליל במדינת הגר שחתם בהפסק של ע"ב רבנים גאוני ישראל נגד המתחדשים.

"ועלה בדעתי להודיע זה לכ"ק אד"ש.

"משה פינחס הכהן כ"ץ".

הרבי הגיב: "ות"ח" [=תשובות-חן].

ושאל:

ה[אם] כותב [בספר הנ"ל] טעם המספר [של ע"ב רבנים]

יצויין כי במהלך ההתוועדות התבטא הרבי: "בנוגע לסנהדרין ישנו המספר שבעים, שבעים ואחד וע"ב (ראה סנהדרין פ"א מ"ו. רמב"ם הל' סנהדרין פרק א' הלכה ג'. תפארת ישראל לסנהדרין שם. וראה זבחים פ"א מ"ג. תוספות דיבור-המתחיל והיו – סוכה נא, ב. תוספות דיבור-המתחיל אחד – סנהדרין טז, ב)."

תובע מעצמו עשר

פעמים ככה

לפני שאני תובע מחסידים לפעול בענין מסויים הנני תובע מעצמי עשר פעמים ככה ופועל באופן זה –

כך בערך התבטא הרבי, והדברים סופרו ע"י המזכיר הרב יהודה לייב גרונר בביקורו בארץ-הקודש בשנת תשל"ט.

יש בנותן טעם להביא, איפוא, התבטאות של הרבי כמה שנים לאחר-מכן בהתוועדות ש"פ צו שבת הגדול תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג' כרך ג' שבת הגדול תשמ"ג)

מצוות שהזמן גרמא, ומצוות התלויות בארץ, והיינו, שתוכנם וענינם של מצוות אלו אינו שוה בכל המקומות ובכל הזמנים, והראי', שישנו זמן ומקום שבו אין חיוב מצוה זו, היינו, שאין כאן ענין שיכולים לתקן ע"י מצוה זו.

משא"כ במצוה שחיובה תמידי בכל מקום ובכל זמן, היינו, שכל זמן שישנו איש הישראלי – והרי בני ישראל נצחיים הם – ישנו החיוב דמצוה זו, כיון שישנו ענין מסויים, פרט או כלל, שצריכים לתקנו באופן כזה דוקא.

ומזה מובן שענינם של ששה המצוות שחיובן תמידי הוא תיקון כללי על ענין כללי ששייך כל זמן שישנו קיום ענין התומ"צ – עד לעתיד לבוא, שהרי רק בנוגע לזמן דלעתיד לבוא ישנו מ"ד¹⁹ ש"מצוות בטלות", שאז יקויים היעוד²⁰ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", אבל עד אז ישנו הענין דקיום המצוות אצל נשמה בגוף – כיון שיש בה ענין של חסרון שצריך לתקנו ע"י הששה מצוות, שזהו ענינם של המצוות שעל ידם נתתקן ונתמלא חסרון בהבריאה, חסרון שנעשה מלכתחילה ע"י הקב"ה כדי שהאדם יתקנו, כמ"ש "אשר ברא אלקים לעשות", "לתקן".

ו. והנה, החסרון שישנו תמיד עד לעתיד לבוא שצריכים לתקנו ע"י המצוות שחיובן תמידי – הו"ע המיתה שנגרם ע"י הנחש, כמארז"ל²¹ "ארבעה מתו בעטיו של נחש" (בעצתו של נחש שהשיא לחוה, ולא בחטא אחר, שלא חטאו), והיינו, שגם מי שהוא במדרגת צדיק, הרי "אין צדיק בארץ אשר גו' לא יחטא"²², דכיון שנמצא "בארץ", מוכרח להיות אצלו ענין של "חטא" (חסרון²³) – עכ"פ הענין ד"עטיו של נחש", שהביא מיתה לעולם.

וזהו שאמרו רז"ל²⁴ שאפילו צדיקים חוזרים לעפרם "שעה אחת קודם תחיית המתים", כמ"ש²⁵ "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" – דלכאורה אינו

(19) נדה סא, ב.

(20) זכרי' יג, ב.

(21) שבת נה, ב. וש"נ.

(22) קהלת ז, כ.

(23) ראה פרש"י ויצא לא, לט. מלכים א, כא.

(24) שבת קנב, ב.

(25) בראשית ג, יט.

מובן: כיון שהם צדיקים, ובעוד שעה אחת נעשית תחיית המתים, שאז יקויים היעוד²⁶ "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", כיון שלא יהי' עוד הענין דהיפך החיים, א"כ, למה יצטרכו לחזור לעפרם? – אך הענין הוא, שהסיבה לכך היא "עטיו של נחש", שבגלל זה צריך אפילו צדיק גמור לעבור את הענין ד"אל עפר תשוב".

ט. ולהעיר, שהאמת היא, שהענין ד"אל עפר תשוב" אינו רק ענין של חסרון, אלא יש בזה גם ענין של מעלה – דכשם שבאפשרויות לעשיית החטא, שזהו חטא עה"ד שע"ז נעשה אפשרויות לכל החטאים, יש ענין של מעלה, והו"ע הבחירה, בכדי שלא יהי' נהמא דכיסופא²⁷, כך גם בהגזירה שבאה בסיבת החטא, יש בה מעלה.

ונקודת הענין – שע"ז באים לעילוי גדול יותר, ע"ד לשון הכתוב²⁸ "כיתרון האור מן החושך", והיינו, שדוקא ע"ז שיורד ממדרגתו לשעה קלה וחוזר לעפרו, אזי לאח"ז נעשית התחי' בעילוי גדול יותר וביתר חיות וקיום מאשר לולי הענין ד"אל עפר תשוב".

וכפי שרואים במוחש שמי שהי' תחילה רעב וצמא ביותר, "בארץ צי' ועיף בלי מים"²⁹, מרגיש את גודל התענוג במילוי הרעבון והצמאון יותר ממי שאף פעם לא הי' "בארץ צי' ועיף". וכמו"כ בנדוד, שע"י מציאות המיתה ישנו הרגש יוקר החיים³⁰.

וכמאמר הבעש"ט³¹ על הכתוב³² "כן בקודש חזיתך" – הלוואי בקודש חזיתך: ענין זה אמרו דוד המלך – בשם כנסת ישראל, בשם כאו"א מישראל – בהיותו "במדבר יהודה"³³, במעמד ומצב ש"גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה"³⁴, שאז הי' אצלו ההרגש ד"צמא לך נפשי כמה לך בשרי

(26) ישע"י כה, ח. וראה משנה סוף מו"ק.

(27) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

(28) קהלת ב, יג.

(29) תהלים סג, ב.

(30) ראה מדרש תמורה בתחלתו: לולא מות. לא נודע שהם חיים. ושם ר"פ: אילולא מות לא הי' חיים.

(31) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ד. וש"נ.

(32) שם, ג.

(33) שם, א.

(34) שמואל א, כו, יט.

כשפוגשים גוי ב'מבצעים'

התייחסות מרתקת של הרבי בהתוועדות י"א ניסן תשמ"ג ליהודי שפונה לגוי במהלך "מבצעים"? • הרבי הרגיע: החסיד פעל כשורה – לאור פסק הגמרא • מה ביקש הרבי לברר בנוגע ל"סנהדרין" שהקים ביו"ד שבט תשל"ו מהם תבע הרבי לפסוק: ארץ ישראל שייכת לעם ישראל!

בהתוועדות י"א ניסן תשמ"ג (שהועברה בפעם הראשונה דרך לוויין לארץ הקודש, שם התכנסו אנשי בכפר חב"ד ובירושלים וזכו לראות את מלכנו בשעת ההתוועדות) התייחס הרבי (התוועדות תשמ"ג' כרך א' עמ' 1210 ואילך) לשאלה [שאלת כמה ש"תואנה הם מבקשים ו"נטפלים" עם כל מיני שאלות בנוגע לענין ה"מבצעים"] מה יקרה כאשר יגשו לאדם ברחוב כדי להציע לו להניח תפילין ובסוף יתברר שהוא גוי [והרבי ציין "וכפי שקורה אמנם בפועל"]. אם כן, נמצא שפעולה זו היתה לבטלה, ומה גם שהיה כאן ענין של בזיון וכו'!

ובכן, השיב הרבי תשובה ארוכה שניתן לחלקה לשלושה:

ראשית: אפילו אם האמת היתה כדבריהם, שהאדם שיפגשו הוא גוי והדבר כרוך בזיון כו' – גם אז צריכים לעסוק ב"מבצע תפילין" כדי להציל עשרות אלפי יהודים שיצאו מהכלל של "קרקפתא דלא מנח תפילין".

ואין בכוחו של חשש של בזיון לדחות ולבטל ענין חשוב כזה – מה גם שאינו אלא חשש של מה בכך (כדלקמן).

שנית: לפועל, בנוגע לענין של בזיון – לא מיניה ולא מקצתיה: "הגויים שיפגשו יתייחסו ביחס של כבוד והערצה, ואדרבה יתפעלו שאדם לוקח מזמנו ומתהלך ברחוב כדי לעשות טובה

לאדם זר שאינו מכירו ומעולם לא ראהו וכל זה – ללא תמורה של מומן וכבוד וכיו"ב.

דבר שלישי: לגבי הטענה של "דברים בטלים" – עפ"י מאמר חז"ל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה הרי גם כאשר לפועל התברר שהאיש שפנו אליו הוא גוי (וממילא אינו שייך להנחת תפילין) בהכרח שמחשבה זו תפעל אצל הגוי שגם הוא יתחיל להתעניין בטובתו של הזולת – וממילא פעולה זו של היהודי לא תלך לבטלה ואין כאן "דברים בטלים" (ח"ו).

טענה שהיא "דברים בטלים"

יצוין, כי בהתוועדות אחרון-שליפסח תשמ"ג (שם עמ' 1334 ואילך) אמר הרבי (ולא בקשר ישיר להנ"ל) את הדברים הבאים:

כולנו נתונים עדיין תחת רישומם של המאורעות שאירעו לפני ארבעים שנה, רחמנא ליצלן [=השוואה]. והנה, ראו בפועל שבין אומות העולם היו גם "חסידי אומות העולם" – אמנם, לא רובם, ואפילו לא מחצה על מחצה, אבל אף-על-פי-כן, היו ביניהם "חסידי אומות העולם", שהצילו עשרות אלפי יהודים! וטעם הדבר – מכיון שהם ידעו אודות המושג של צדקה, ואצלם היה מופרך ענין של גזל, ועליאחת-כמה יזכמה – הרג, רחמנא ליצלן...
אגב:

בארץ צי' ועיף בלי מים", צמאון אמיתי וכמיהה אמיתית לה'. ועל זה התברך ואמר "הלואי בקודש חזיתך" – שגם כאשר יחזור ל"נחלת ה'", ישאר אצלו הצמאון והכמיהה כמו בהיותו "במדבר יהודה", "בארץ צי' ועיף גו".

וזהו גם הטעם על כך שהקב"ה הוריד את הנשמה למטה, והעמיד לפני ריבוי העלמות והסתרים ונסיונות, עד שכדי לחיות ע"פ התורה ישנם כמה מלחמות מבחוץ ואפילו מלחמות מבפנים – דלכאורה, כיון שהקב"ה הוא תכלית הטוב, ה' יכול ליתן את הענין ד"שכר מצוה", גן-עדן, ש"י עולמות וכל הענינים, ללא היגיעה של הנשמה שע"י ירידתה בגוף ונפש הבהמית בעוה"ז הגשמי והחומרי?

אך הענין הוא³⁵ – שבגלל שהקב"ה הוא תכלית הטוב, אינו מסתפק בכך שנש"י יקבלו ג"ע ועוה"ב וכל השכר דלעתיד לבוא מן המוכן, באופן של נהמא דכיסופא, אלא רצונו שיקבלו זאת ע"י עבודה ויגיעה דוקא, שכן, טבע הבריאה הוא שהתענוג האמיתי שבדבר נרגש דוקא כאשר היו בריחוק ממנו לשעה קלה לכל-הפחות, ולכן, דוקא כאשר הנשמה מזדככת ע"י הנסיונות וההעלמות וההסתרים, אזי יכול להיות אצלה הענין ד"לחזות בנועם הוי"מ"³⁶ במילואו.

וזהו הטעם שאפילו צדיקים חוזרים לעפרם לשעה אחת, היינו, שאפילו אצל צדיק גמור ישנו ענין המיתה "בעטיו של נחש" – משום שאין זה ענין של עונש, אלא ענין של בירור וזיכוך, כיון שדוקא לאחר הענין ד"אל עפר תשוב", יוכל להיות אצלם הענין ד"עטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה"³⁷ (זיו תורתם ועבודתם)³⁸ במילואו ובשלימותו.

ובזה יובן מה שאמר הבעש"ט³⁹ לפני הסתלקותו שיכול לעלות בסערה השמימה כמו

(35) ראה גם תו"מ ח"א ע' 73. ח"ב ע' 116. לקו"ש חט"ו ע' 95 ועוד.

(36) תהלים כו, ד. וראה תניא אגה"ק סכ"ט (קמט, א).

(37) ברכות יז, א.

(38) תניא פל"ט (בב, ב).

(39) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סו"א"ב. וש"נ.

אליהו הנביא⁴⁰, אלא שרוצה לעבור את הענין ד"עפר אתה ואל עפר תשוב" – דאם נאמר שזהו עונש, הרי אסור לאדם להעניש את עצמו, כמ"ש אדמו"ר הזקן בהל' נזקי גוף⁴¹? – ובהכרח לומר שזהו ענין של מעלה, אלא שזהו באופן ד"לפום צערא אגרא"⁴², שע"י הענין ד"אל עפר תשוב" לשעה קלה, יוכל להיות אח"כ העילוי היותר גדול.

י. ונחזור לעניננו – שענין המצוות הוא תיקון על "עטיו של נחש". וזהו הביאור בדברי רבינו הזקן⁴³ (ע"פ נגלה) ש"מ"ש רז"ל דמצוות בטלות לע"ל היינו בתחיית המתים, אבל לימות המשיח קודם תח"מ אין בטלים" – כי, כל זמן שהאחרון מבני ישראל לא עבר עדיין את הענין ד"אל עפר תשוב", ישנו עדיין "שמץ מנהו" מ"עטיו של נחש", ובמילא, לא יכול להיות תכלית השכר אלא ע"י התיקון ד"עטיו של נחש", וכיון שהתיקון נעשה ע"י קיום המצוות, לא יתכן שיהיו המצוות בטלות.

וזהו גם הטעם שקיום המצוות אינו שייך בגן-עדן, לאחר עליית הנשמה מן הגוף, כמ"ש⁴⁴ "במתים חפשי"⁴⁵ – דכיון שבג"ע לא שייך ענין של תיקון ותשובה, לכן לא שייך שם קיום המצוות, שענינם לפעול תיקון ותשובה עד לאופן היותר עליון בתשובה – "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"⁴⁶.

יא. ועפ"ז יובן מ"ש החינוך שהסימן ל"ששה מצוות שחיובן תמידי" הוא הפסוק "שש ערי מקלט תהינה לכם" שנאמר גבי "מכה נפש בשגגה" – כיון שענין המצוות הוא תיקון "עטיו של נחש", המקור לכל החטאים, שזהו"ע "מכה נפש בשגגה": כאשר אדם עובר על רצון הבורא, נעשה נפרד מן הבורא, כביכול, לפי שעה – כמו באדם

(40) מלכים"ב, א"א.

(41) ס"ד.

(42) אבות פ"ה מ"א. וראה רמב"ם הל' ת"ת פ"ג סה"ו.

(43) תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, סע"א).

(44) תהלים פח, ו. וראה שבת ל, א. וש"נ.

(45) בכללות: ג"ע ועוה"ב – ענינם קבלת שכר, נח"ר לאדם.

עוה"ז – ענינו "היום לעשותם", נח"ר להקב"ה, שאמרת

ונעשה רצוני. ראה המשך וככה תרל"ז פ"ב. ועוד.

(46) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

סוף סוף ייגאלו כל ישראל

”רווח והצלה יעמוד ליהודים”

כ”ק מו”ח אדמו”ר מבאר החילוק שבין הגאולה הראשונה והגאולה האחרונה לשאר הגלויות שבינתים – שבשאר הגלויות נגאלו חלק מבני ישראל אבל מקצתם נשאר בגלויות, מה שאין כן בגאולה הראשונה, גאולת מצרים, נגאלו כל בני ישראל, ואפילו יהודי אחד לא נשאר במצרים, וכמו כן נאספו ונלקטו כל ניצוצות הקדושה, ובלשון חז”ל “עשאוה (לארץ מצרים) כמצודה שאין בה דגן . . . כמצולה שאין בה דגים”, ועל־דרך זה בגאולה מהגלות האחרונה, גלותנו זה, ייצאו כל בני ישראל מהגלות.

דבר ברור הוא שבגאולה מגלותנו זה – בין אם תהיה “בעתה” ובין אם תהיה באופן ד”אחישה” (ומסתבר לומר שעכשיו הרי זה כבר “בעתה”) – ייגאלו כל בני ישראל, “כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש”, מלכו של עולם ש”אחרית וראשית שלו”, הן היהודים שבדורנו והן היהודים שהיו בכל הדורות שלפני זה; אלא מאי, חלקם זקוקים לתיקון, ובתיקון שלהם תלויה ביאת המשיח – צריכים לידע אפוא ש”רווח והצלה יעמוד ליהודים”, וכל־אחד־ואחד צריך להשתדל שיהיה לו חלק בפעולת הרווח והצלה ליהודים, שלא יהיה באופן ד”את ובית אביך תאבדו”, שיאבד ח”ו את הזכות שבדבר . . .

ועל־דרך זה בענייננו: כשם שמרדכי השתדל בהצלת כל היהודים, ופעל אצל כולם שלא עלתה אצל אחד מהם מחשבת חוץ ח”ו, ועל־ידי זה נגאלו “כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוורוש” – כמו כן כאשר מתנהגים באופן וסדר זה גם עכשיו, מבטלים סוף־כל־סוף את כל ההעלמות וההסתרים, ופועלים אצל כל בני ישראל שמבלי הבט על מעמדם ומצבם יכריזו: “אם למוות אם לחיים אנו עומך” – מצד מסירות־נפש, ובמשך הזמן, לאט לאט, יפעלו עליהם שיומשך אצלם גם במחשבה דיבור ומעשה.

ועל־ידי זה – “ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר”:

אצל כל היהודים, גם אלה שהיו בעבר תחת השליטה . . . דיציר־הרע – גם אצלם יהיה “אורה ושמחה וששון ויקר”, הן כפשוטו, והן כדרשת חז”ל “אורה זו תורה כו’ ויקר אלו תפילין”, עליהם נאמר “וראו כל עמי הארץ כי שם ה’ נקרא עליך ויראו ממך”, “אלו תפילין שבראש”, היינו, שאפילו “כל עמי הארץ” רואים בגלוי שמתהלך יהודי שנקרא עליו שם ה’, כיוון שניכר עליו ה”תפילין שבראש” – כפי שפירש רבינו הזקן הדיוק “תפילין שבראש” (ולא על הראש), “אין קאפ”.

ואז נעשית השמחה האמיתית – “עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי” – שלא יודעים באיזה עניין נעשית פעולה גדולה יותר: האם פעלו יותר בהתעסקות עם יהודים השייכים ל”ברוך מרדכי”, כאלה ש”מעלין ולא מורידין”, או שמא פעלו יותר עם יהודים שהיו שייכים ל”ארור המן”, כאלה ש”מורידין ולא מעלין”! . . . ולמה לא יודעים (“לא ידע”) – כיוון שרואים ששניהם עומדים בעומק רום, ושניהם קשורים עם עצמות ומהות אין־סוף ברוך־הוא! . . . ש”לא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך” . . .

וכן תהיה לנו – כשהרבי יוציא את כולנו מהגלות ויוליכנו לגאולה השלימה והאמיתית, במהרה בימינו ממש.

(משיחת פורים תשי”ב: תורת מנחם כרך ה, עמ’ 53-55 – בלתי מוגה)

התחתון, להבדיל אלף אלפי הבדלות לאין קץ, שכאשר עובר על רצון אביו או רבו, נעשה נפרד מאביו ורבו לפי שעה.

וכיון שענין החיות הוא ע”י הדביקות בהקב”ה, כמ”ש⁴⁷ “ואתם הדבקים בה’ אלקיכם (ועי”ז) חיים”, הרי מובן, שכאשר נעשה פירוד, העדר הדביקות, אזי נחסר ענין החיות, שזהו”ע “מכה נפש”.

אלא שענין זה הוא באופן ד”מכה נפש בשגגה”: בנוגע לחטא עה”ד מקור כל החטאים, מצינו הצטדקות – “הנחש השיאני ואוכל”⁴⁸, היינו, שהי’ זה ע”י הפיתוי של נחש הקדמוני, אבל לולי זאת, לא הי’ עולה על הדעת לעבור על רצון הבורא.

אצל יהודי לא יכול להיות מציאות של עבירה באופן של מזיד באמת, ואין זה אלא באופן ד”הנחש השיאני”, שלכן “נדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלקי ישראל”⁴⁹, אבל אם הי’ יודע את האמת שע”ז נעשה נפרד ממקורו וחיותו, לא הי’ עובר העבירה. ולכן, כאשר בא לידי נסיון בדבר אמונה, שאז לא שייך שיטעה לחשוב שיכול לעבוד ע”ז ולהשאר מאמין בה’ – אזי מוסר נפשו על קידוש השם⁵⁰.

ומה שלפעמים יכול להיות באופן אחר⁵¹ – מבואר בזה שהטעם הוא לפי שנפסק משרשו מלכתחילה, ולכן, מה שמבין בשכלו שע”ז הי’ נפרד, אינו חודר בכחותיו הפנימיים, כיון ש”ראשו” (הרוחני) נפסק מרמ”ח אבריו כו’.

אבל לולי זאת – הרי ישנו הכלל “אין אדם עובר עבירה אא”כ נכנס בו רוח שטות”⁵², שזהו”ע “מכה נפש בשגגה”.

יב. וזהו שה”שה מצות שחיובן תמידי” (דהיינו כללות ענין העבודה בענין התומ”צ שיומשך כל זמן שאין מצוות בטלות), “סימנם שש ערי מקלט תהיינה לכם” – שענינם הוא “לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה”:

כיון שישנו זה ש”יורד ומתעה ועולה ומרגיז

כו””, “הוא השטן הוא יצר הרע כו”⁵³, ורוצה גם להיות “גואל הדם” לאחר שיפסקו עונשו למיתה, שאז לא תהי’ לו אפשרות לעשות תשובה ולתקן את אשר חטא ופשע –

הנה על זה ניתנו “שש ערי מקלט”, שהם מצילות לפי שעה מעונש מות של “גואל הדם”, וכך יש לו זמן לקיים את הששה מצוות שחיובן תמידי, שזהו כללות הענין דעבודת ה’ ע”י אהבה ויראה, אמונת ה’ ויחודו כו’,

ועי”ז מתקשר עם אחדות הוי’ שהיא למעלה מכל עניני התחלקות פרטים, ולאח”ז ממלא את כל אשר חסר ועבר ופשע ע”י העבירות חטאים ופשעים, ע”י ההמשכה מבחי’ נושא עון ועובר על פשע”⁵⁴.

יג. אמנם, בכדי שתוכל להיות העבודה בהצלחה, יש צורך שהעבודה תהי’ בשמחה – שהרי לולי זאת, כיצד יכול לגשת לעבודה, בזכרו מעמדו ומצבו שנעשה נפרד עי”ז שעבר על רצון מלך מלכי המלכים הקב”ה, ובפרט שבנוגע למלך איתא בגמרא⁵⁵ שאפילו מאן דמחוי במחוג קמי מלכא דינו למות, ועאכו”כ כאשר עובר על ציווי המלך, איזה שיהי’, אפילו ציווי קל.

וכדי לבוא לידי שמחה – הנה העצה לזה⁵⁶ להזכר שיש בקרבו נשמה שהיא “חלק אלקה ממעל ממש”⁵⁷, והקב”ה נתן לו את האפשרות למלאות רצונו ולתקן עי”ז את כל אשר החסיר, וכיון שכן, הרי אין לך שמחה גדולה כ”שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו, וק”ו לאין קץ לקרבת ודירת מלך מלכי המלכים הקב”ה”⁵⁸.

ומזה מובן שאין זה זמן להיות בעצבות ואפילו לא במרירות⁵⁹ מצד היותו עני ושפל ובזוי בתכלית – שהרי הנהגה זו גופא תהי’ בזיון המלך, דכיון שאינו מקבל פניו בשמחה גדולה ביותר, מראה

(53) ב”ב טז, א.

(54) מיכה ז, יח.

(55) תגיגה ה, ב.

(56) ראה גם תניא פל”א.

(57) שם רפ”ב.

(58) שם פל”ג. וראה גם פמ”ו.

(59) ראה גם תניא פל”א.

(47) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר”ג ספ”ל ד.

(48) בראשית ג, יג.

(49) תניא פי”ד.

(50) שם פי”ח”ט.

(51) ראה גם לקו”ש ח”ט ע’ 113. ח”ז ע’ 301 ובהערה 50 שם.

(52) סוטה ג, א.

הוא בכך שאינו מעריך את החשיבות והעילוי שבהתקרבות למלך המתאכסן ודר אתו עמו בכיתו!

וענין זה נרמז בדברי הרמב"ם הנ"ל (ס"ה כמקור) "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' כו".

י"ד. אמנם, בענין השמחה גופא ישנם כמה דרגות (כנ"ל ס"ה במקור):

(א) "עבדו את ה' בשמחה" – ששמחה זו מכוסה בעבודה וטפלה אלי', שהרי העיקר הוא העבודה (קיום התומ"צ), אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה, היינו, שהשמחה אינה אלא האופן שבו מקיימים את המצוות.

(ב) "מועדים לשמחה" – שהשמחה ביו"ט היא גלוי', והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עיקרי. אבל אעפ"כ, השמחה היא שמחת החג – בענין של מצוה.

(ג) "משנכנס אדר מרבין בשמחה"⁶⁰ – ששמחה זו אינה מסובבת בסיבת איזה דבר מצוה, אלא "מרבין בשמחה" – איזו שמחה שתהי', גם שמחה בענין הרשות [ע"ד הדוגמא שהובאה בגמרא⁶¹ מ"בנין של שמחה" – "הבונה בית חתנות לבנו", ו"נטיעה של שמחה" – "הנוטע אבורנקי (אילן שצילו נאה) של מלכים"], כי העיקר היא השמחה. (ד) שמחת פורים – "חייב איניש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

טו. והענין בזה:

כיון שפורים הוא הנקודה הפנימית שפעלה את הענין ד"ונהפוך הוא"⁶² בכל החודש, להיות "החודש אשר נהפך גו"⁶³, שלכן "מרבין בשמחה" – הרי מובן שבפורים עצמו צריכה להיות איזה הוספה על ה"מרבין בשמחה" שבכל חודש אדר. וכיון שכן, הרי אם השמחה דפורים תהי' במדידה והגבלה – אין זו הנקודה דפורים, אלא

זהו ענין וחיוב שנכלל ב"מרבין בשמחה" שבכל ימי חודש אדר; ומה שיכולים להוסיף שלא נכלל ב"מרבין בשמחה", הרי זו רק שמחה שהיא "עד דלא ידע" – שאינו יודע ואינו מרגיש את השמחה עצמה; הוא שקוע כל כך בשמחה עד שאינו מרגישה כלל.

וכיון שהשמחה דחודש אדר היא בגלל ש"החודש אשר נהפך גו", שנעשה "ארור המן" ו"ברוך מרדכי" – הרי על-כרחך שהשמחה דפורים שהיא בהוספה על השמחה שבכל ימי החודש, יכולה להיות רק באופן ששוכחים אפילו על "ארור המן" ו"ברוך מרדכי"!

ונמצא, ששמחת פורים היא באופן שלא זו בלבד שהשמחה היא מצוה, אלא שהמצוה דשמחה היא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה ושכל האדם, שמחה מצד עצם הנפש שלמעלה מטעם ודעת, שלכן היא באופן של "לא ידע", שאינה נרגשת בידיעה.

טז. ובענין זה יש מעלה אפילו לגבי ענינים שהם למעלה משכל ודעת האדם:

ובהקדמה⁶⁴ – שיש מצוות שאינם תלויים בשכל וידיעה, ואדרבה, כל קיומם אינו אלא שלא בדעתו דוקא, כמו מצות שכחה, כמ"ש⁶⁵ "כי תקצור גו' ושכחת עומר בשדה", שמצוה זו יכול האדם לקיים שלא בדעתו דוקא, שהרי אם הוא יודע אודות העומר – אין זו שכחה, ובמילא, אינו מקיים מצות שכחה.

וכמו שמצינו בתוספתא⁶⁶ "מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שדהו, ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים, אמר לו, אבא, מה ראית לשמוח בשמחת מצוה זו מכל מצוות שבתורה, אמר לו, כל מצוות שבתורה נתן המקום לדעתנו, זו שלא לדעתנו, שאילו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לידני... קבע לו הכתוב ברכה".

ועד"ז בנוגע למינוי לנשיאות, שצריך להיות דוקא באופן שאין הדבר לרצונו ובורח ממנו,

כמארז⁶⁷ כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בדרך צחות:] ישנם כאלו שמצד תחבולות היצה"ר בורחים הם מן הכבוד באופן שמביטים לאחוריהם לראות אם הכבוד רודף אחריהם... שמא יברח רחוק יותר, ואז עלול לאבד את הענין לגמרי... ועל זה אמרו חז"ל בסוף מסכת סוטה בנוגע לעקבתא דמשיחא: "פני הדור כפני הכלב" – כיון שטבעו של כלב שבורח מפני בעליו, אבל, בכל רגע מחזיר ראשו לאחוריו לראות אם בעליו רואה אותו והולך אחריו...].

אמנם, בענינים הנ"ל צריך להיות איזה אחיזה לענין השכל והידיעה, בדרך שלילה עכ"פ: מצות שכחה – שייכת דוקא כשיודע שנמצא בשדה ועוסק בקצירה, ובאותו מין דוקא⁶⁸, משא"כ כאשר אינו עוסק כלל בקצירה בשדה אזי לא שייך קיום מצות שכחה. ובענין הנשיאות – יודע הוא מענין הכבוד, אלא שבורח ממנו, ופעולת הבריחה עצמה היא בטעם ודעת.

ואילו בפורים יש הוספה אפילו לגבי הענינים הנ"ל – שהענין ד"לא ידע" הוא לא רק בפרט אחד, אלא באופן ש"לא ידע" לגמרי: "לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", היינו, שאינו יודע כלל במה המדובר... והו"ע המס"נ דפורים שמצד עצם הנשמה שלמעלה מטעם ודעת לגמרי.

ובענין זה יש מעלה בפורים אפילו לגבי יוהכ"פ, כדאיתא בתיקוני זהר⁶⁹ שיום הכפורים הוא "כפורים", בכ"ף הדמיון – כי, גם העבודה דיוהכ"פ היא למעלה מטעם ודעת, ענין המס"נ שמצד עצם הנפש (שלכן הוא "יום אחד"⁷⁰), אבל

(67) ראה עירובין יג, ב. תנחומא ויקרא ג.

(68) פאה ספ"ו.

(69) תכ"א (גז, ב). וראה תו"א מג"א צה, סע"ד ואילך. צט, ד ואילך. קכא, א"ב. ובכ"מ.

(70) ראה ב"ר פ"ג, ח.

עניניו תופסים מקום עדיין ויכולים לבלבלו, ולכן אסור באכילה ושת' וכו', ומעלת פורים היא "עד דלא ידע", וכמו בגורם לזה – מצבם כל השנה שעמדו במס"נ, אף שעסקו במלאכה, אכילה ושת' וכו'.

יז. והנה, אע"פ שענינו של פורים הוא "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", היינו, שיוצא לגמרי מהענין ד"ארור המן" ו"ברוך מרדכי" – הרי זה פועל שמחה של תורה, באופן ש"חפץ במעשיהם של צדיקים"⁷¹, ובמילא, הרי זה ממשיך ופועל שהענינים של המן, עניני לעו"ז, יהיו באופן של "ארור", והענינים של מרדכי, עניני קדושה, יהיו באופן של "ברוך"⁷².

ומשמחת פורים ממשיכים על כל השנה כולה שהענין ד"עבדו את ה' בשמחה" יהי' בשמחה גדולה ביותר, ועי"ז נעשית "עבודה גדולה" גם בלימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן שרואים בגלוי לעיני כל העמים ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ועד ש"רבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"⁷³.

ופועלים שענין זה נעשה הכנה לגאולה – "מיסמך גאולה לגאולה"⁷⁴, גאולת פורים לגאולת פסח, ובנוגע לענינו – שמגאולת פורים באים מיד להגאולה שעלי' נאמר⁷⁵ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו.

(משיחת פורים ה'תשי"ג. תורת מנחם כרך ח, עמ' 27-31)

(71) ראה שם ספ"ב.

(72) ראה גם לקו"ש ח"ג ריש ע' 923.

(73) אסתר ח, יז.

(74) מגילה ו, ב.

(75) מיכה ז, טו.

(64) בהבא לקמן – ראה לקו"ת ברכה צט, ב ואילך.

(65) תצא כד, יט.

(66) פאה פ"ג, יג.

(60) תענית כט, סע"א.

(61) מגילה ה, ב.

(62) אסתר ט, א.

(63) אסתר ט, כב.